

Magyar Hirmondó.

33.

Költ Bétsben, Sz. György Havának (Áprilisnek)
24-dik napján, 1795-dik Esztendőben.

XXXXXXXXXXXX

Békességes és Hadi Környütlállások.

Valóságos értelmű Mássza, annak a Békesség alkunak, mellynek, 5 dik Áprilisben írák magokat alája: a' Prussziai Király', és a' Frantzia Közönséges-Társaság' Biztosai.

Ö Felsége Prussziának Királya, és a' Frantzia Közönséges Társaság, a' két Nemzetek között fel-állítandó tartós Békesség által, egyenlőképpen óhajtván véget vetni az őket ellenkeztető Hadnak: tellyes hatalommal való Biztosaiknak nevezték, t. i. a' Király: Státus-Had és Kabinét Ministe-jét, Báró *Hardenberg* Auguszt Károlyt, Vitezzét, a' Veress-Sas; Fejér Sas; és Stanislaus Rend-jének 's a' t. —: a' Frantzia Közönséges-Társaság pedig, a' maga *Helvétziai* Követ-jét *Barthelemy* Ferentzet Fr. Polgárt 's a' t. Kik is: bizonyossá tévén egymast a' magok tellyes-hatalmú Biztosságiokról, következendő Tzikkelyekben állapodtak meg:

1.) Békesség, Barátság, és jó, egyet-értés fog lenni, Ö Felsége Prussziá-

P p

nak Királlya, mint Király, mint *Brandenburgi* Választóherceg, 's a' Német-Birodalom' Rendjeinek Tagja; és a' Frantzia Közönséges-Társaság között. — Következésképpen

2.) Mihelyt meg-fog erősíttetni ezen Alku: meg-szűnnek azonnal, minden ellenségeskedések a' két eggyező Hatalmasságok között; és eggyik is közzülök a' másik ellen, nem adhat többé semminémű és akármelly névvel nevezendő segítséget, se' valamelly reá ki-fzabatott részt, emberekből, lovakból, pénzből, munítzióból, vagy akármiből egyébből.

3.) Eggyik is az eggyező Hatalmasságok közzül, nem engedhet a' maga földjén szabad által-menetelt, a' Másik' ellenségeinek.

4.) Ezen Alku' meg-erősíttetését követendő tizennégy napokon, ki-fognak költözni a' Frantzia Közönséges Társaság' Seregei, azon részeiből a' *Prussziai* Státusoknak, mellyeket, a' *Rajna'* jobb mellyékénn foglaltanak el. Ezen Alkunak alólírása után 14 napokkal, semmiféle adófizetés, vagy más hadi kötelesség tellyesítés nem fog kívántatni, a' nevezett Réflek' Lakosaitól. Ha valami fizetni vagy adni való fenn-maradna még az említett 14 napokon túl: ha mindjárt kötelező Írások adattak, 's ígéretek tétettek is az eránt: még ezeknek se' lessz semmi foganatjuk. A' mi még azontúl, el-vagy fel-vevődne:

mindjárt ingyen vissza-fog adattatni, vagy ki fizetődik kész pénzül.

5.) A' Király' Státussainak azonn részében; melly; a' *Rajna*' bal mellékénn fekszik, benn fognak maradni a' Fr. Közönséges-Társaság' Seregei. Ezen Tartományokra nézve, akkorra halasztódik a' végső határozás, midőn közönséges Békesség fog köttetni az egész Német-Birodalom, és a' Frantzia Közönséges-Társaság között.

6.) Olly reménység alatt, hogy a' Kereskedés erántt is alkura fognak léphi egymással az eggyező Hatalmasságok; addig is míg e' lenne, minden közösülések és költsönös alkalmaztatások, mellyek a' Kereskedést illetik, olly állapotba fognak, a' Prussziai Státusok, és a' Frantzia Közönséges-Társaság között vissza-iktattatni: a' millyenben voltanak, a' mostani had előtt.

7.) Minthogy a' 6 dik Tzikkely' rendelkezései nem másképpen tellyesedhetnek; hanemha a' Német-Birodalomnak egész északi részére nézve, vissza-állíttatik a' Kereskedésbéli szabadság: ehez képest, olly Intézeteket fognak tenni a' két eggyező Hatalmasságok, hogy ne folyjon tovább a' had, az említett Részen.

8.) A' két Nemzetekbéli Személlyeknek meg-engedtetik költsönösen, hogy szabadon vissza-vehetik ingó bingó jószágait, jövedelmeiket, vagy akárminémű já-

vaikat, mellyek, le-tartóztatva, el-foglaltatva, vagy konfiskáltatva valának, a' had miatt, melly folyt *Prusszia*, és a' Fr. K. T. között; nem különben, akármelly adósságokra nézve is, mellyekhez, az említett Személyek, jussaikat tarthatnak a' két egyező Hatalmasságoknak Státusaikban, haladék nélkül való Igazság-szolgáltatás ígértetik.

9.) Minden foglyok, kik, a' had' kezdetétől fogva estek mind a' két részről rab-ságba, a' számra és rangra való tekintet nélkül, ide értvén a' *Prusszus* Tengeri-katonákat és Hajós-legényeket is, akár *Prussziai*, akár más Nemzetekhez tartozott hajókon fogattanak legyen el azok; valamint általlyában, mind azon Személyeket is, kiket, eggyik vagy másik Rész, tartóztatott magánál a' had miatt: vissza-fognak adattatni, leg-felgyebb is két Hónapok alatt, ezen Alku' Rátifikáziónak (Meg-erősítéseinek) költsönös vevése után, minden egyéb fel-tétel nélkül: hanem hogy a' magános adósságokat, mellyeket a' foglyok, önnön Személyeikre nézve tsináltak, ki kell fizetni. Ugyan ezen Intézet szerént fog történni a' dolog, a' Betegekre és Sebessekre nézve is: mihelyest meg-gyógyulnak. Tüstént Kommisszáriusokat kell ki nevezni mind két részről, a' kik hozzá készülyenek, ezen Tzikkelynek végre-hajtásához.

10.) Bé-foglaltatnak az említett Ki-tse-rélésbe, vagy Költsönös - Vissza adásba: minden Saxoniai; Moguntziai; Palatinátusi; Hessen - Casseli; és Hessen - Darmstadti foglyok is, kik, a' Király' Seregével szolgáltak.

11.) Örömet el fogadja a' Fr. Közös-séges-Társaság, Ő Felségének *Prusszia'* Királynának, azokért a' Német Birodalmi Fejedelmekért és Rendeikért való barátságos maga közbe-vetését, a' kik egyenesen kívánnak alkuba botsátkozni ő velle (a' K. T. al.); és e' végett kérték is már a' Királyt, vagy fogják kérni ezenül közben-járásra. Mennyire kívánnya a' Fr. Közös-séges-Társaság eszközteni azon barátság-nak vissza - állíttatását, melly vala a' két Nemzetek között: ennek első bizonyságául, ígéri Ő Felségének *Prusszia'* Királynának, hogy három Hónapok alatt, mellyek, követni fogják ezen Alkunak Meg-erössítettét, a' *Rajna'* jobb mellyéki birtokaikkal azon Német Birodalmi Fejedelmeknek és Rendeiknek, nem bánik úgy mint ellenséges Tartományokkal, a' kikért szólni fog a' Király.

12.) Ezen Alku, tsak akkor lesz foganatos, minekutánna meg-erössítették azt az eggyező Felek: 's a' Meg-erössítések, által fognak adódni költsönösen, ebben a' Városban *Basileábann*, e' mai naptól szám-lálván, eggy Hónap alatt, vagy ha lehetséges: még előbb is.

Mellynek bizonyosságára, Mi Alólrít Tellyes-hatalmú Ministerei, Ő Felségének *Prussia* Királynának; és a' Frantzia Közönséges Társaságnak: a' mi tellyes-hatalmunk szerént, alá írtuk magunkat ezen Békesség- és Barátság-alkunak, 'a' petsétjeinket is mind két részről alája nyomattuk.

Készült *Basileábann*, Áprilisnek ötödikénn, Ezerhét száz kilentzvenötödik esztendőbenn.

(P. H.) Bárá *Hardenberg* Auguszt Károly.

(P. H.) *Barthelemy* Ferentz.

Basileából Ápril. 9. dikénn: — „Az itt lévő Frantzia Követség Titoknokja *Bacher* Úr, következő értelmű Levelet utasított innen, az *Alsórajnai* Közönséges-társaság osztály' Kormányfőkéhez, Ápril. 6. dik napján: „ÖrvendjeteK Kedves Polgár-társak! igen tisztességes feltételekkel kötöttett Békesség, a' Frantzia Közönséges Társaság, és *Prussia* között. Egy hasznos tüzra törekedő két Nemzetek között, újra meg kötöttett a' régi barátság-egytömője: melly, ki bomolhatatlan lesz, mivel, az össze szorítói ennek: az Igazság; a' Kereskedésből származó költsönös hasznok; és a' Politika; melly, azt javallja minékünk, hogy össze fogjuk erőnket, az *Ausztriai* Ház és *Anglia* ellen, úgymint a' hikkal kell még egyedül harizolnunk. — A' hadj foglyokat egy rakásban fogja visszahadni mind a' két Rész, egymásnak. — *Éllyen a' Közönséges-Társaság!*“

(Egy más Levélnek, melly, Apr. 8-dikán költ *Basileából*, egy Tikkelye ez: Reménység vagyon erántta, hogy a' Ts. K. Felség, és a' Frantzia Nemzet között, Fegyvernyugvás eránt való Eggyesség fog köttetni kevés napok alatt.)

A' Német-Birodalomnak *Vesztfáliai* Kerületében fekvő, 's a' *Prussziai* Korona alá tartozó *Vesel* nevű Városban, 3 külföldi Ministerek' számára készítették quártélyok, ezen folyó Ápril. Hónapnak első napjaiban. Oda várattatott *Dohm* Úr is, a' ki *Prusszus* Követségét visel, a' *Vesztfáliai* Kerület' Kormányfőjénél.

Frigyes-Belgyiomban — 'eggy *Vesztfáliai* Tudósítás szerént — villa-fog állíttatni a' Helytartóság, némelly változásokkal. — *Vesztfáliából* írták Ápr. 5-dikénn azt is, de tsak mint hírt, hogy a' Frantziák el-hagyni szándékoznak *Frigyes-Belgyiomot*.

A' Német-Birodalomból, vissza-takaríttatik *Angliába* a' gyalog Katonaság: de helyébe, Lovasság fog szállíttatni, a' mint írják.

A' Középtengerről —

Az *Anglus* Hajós-sereg, tengerre akart szállani, a' *S. Fiorenzói* Ki kötő helyből Apr. 8-dikán. — A' Frantzia Hajós-sereg, *Tulomnál* állott vala még első Áprilisben: 's ki szállítgatta hajójaiból a' magával vitt *Földi* Katonaságot, mellynek, újra eggyesít-

teni kell magát az *Olasz-Országi Fr. Sereg-
gel.* — *Livornónál* hozzá kezdtek vala-
már 8-dik Áprilisben az *Anglusok*, *Auda-
cious* nevű első nagyságú hajóknak hely-
re-hozásához; melyet, igen meg-rongáltak
Mártz. 14-dikén a' frantzia golyóbis k.

A' *Szárdíniai* Korona alá tartozó Tar-
tományokban, tizennyóltz millió *Líret* tar-
toznak a' Kereskedők költsönn bé adni a'
Közönséges Kintstárba: a' Mesteremberek
pedig, tizenkét milliót.

Frantzia Országból —

A' Nemzeti gyűlésnek 2-dik Áprilisi
Ülésében, jelentette a' Közjóra ügyelő De-
putátzió *Murec* Tagja által: hogy *Expe-
riment* nevű fr. hajó, *Afrikának Guineai*
partjain, eggynehány *Anglus* kised Vá-
rakat el puszított, 's 400 *Londoni* Kereske-
döket rontott meg, úgymint a' kiknek két-
százötz hajójaikat el süllyesztette, melyek
által azok, Szeretsenekkel való kereske-
dést űtök.

Arles Városáról, olly Tudósítás ol-
vastatott fel a' Nemzeti gyűlés előtt Ápril.
3-dikán, hogy ott is zenebonáskodnak a'
*Robespierri*sták.

Eggy Párisi Újságnak 5-dik Április-
ben költt *Darabjából*: — „Minduntalan
Békességről beszélnek itt, 's még hitele-
sebbé teszi ennek híret az utolsó Revolu-
tzió, melly, állandóságot eszközöl az Igaz-
gatásnak; 's a' Békességről való alkudo-

zásokra nézve, nagyobb bátorságot. A' Konstitúciónak meg-állítása 's el-indítása
 eránt hozandó Törvények is, mindennapi
 tárgyai a' közönséges és egyes beszéllige-
 téseknek. Nem vólt, a' Revolúzió' kez-
 detétől fogva jobb alkalmatosság, mint
 most, egy olly Szabadságnak fel-állításá-
 ra, mely, a' Jozanokosságon fundáltak;
 soha az akaratok, nem eggyeztek nagyobb
 mértékben, mint most; soha a' hazug sut-
 togásokra nem vólt kevesebb ügyelés, mint
 most; de úgy látzik, hogy midőn a' Kon-
 stitúzióról sok beszéd vagyon: az Igazga-
 tás' módjáról ellenben nintsen elegendő fi-
 gyelmeteskedés: holott a' Konstitúzió,
 majd tsak semmisen egy S'tátusban; az
 Igazgatás ellenben, *minden*. Lehet, Kon-
 stitúzió nélkül gondolni egy Birodalmat:
 de, Igazgatás nélkül nem. Minden Tör-
 vényhozók adtanak a' magok Tartomán-
 nyaiknak, konstitúciónális Törvényeket,
 melyeket be temetett a' Századok' (Szé-
 ku umok) pora, az alatt: míg a' Népek,
 függesztették figyelmetességjüket, tsupán
 a' magok Kormányozóikra, kik, nem tsak
 az Igazgatás' módjait; hanem még annak
 fundamentomait is változtatták, az idők és
 környülállások szerént. *Likurgus*nak Kö-
 zönséges-társasági Konstitúziója, ötfüz ez-
 tendőig tartott: de, mennyi változásokon
 nem ment által az alatt a' *Latzedémoni*
 Igazgatás' módja? — *Núma*' Konstitúzió.

ja, mindenkor betsültetett *Rómában*, még a' Tsászárok alatt is: de, e' mellett történt változásait a' *Római Igazgatás* módjának, avagy! terjesztheti e' úgy a' Képzelődés maga eleibe; hogy el ne fáradna belé? Ugyan ezt lehet mondani az *Athéné-béli Igazgatásról* is, *Szólon'* Törvényeire nézve. De nem szükség, a' Régiségbe menni vissza, példákat keresni: csak nézzünk széllyel; mindjárt találunk ma is példákat. — Mitsoda egyezés vagy on ama' híres *Angliai Papiros*, és *Angliának* mostani Igazgatása között? az *Átkorán*; és a' mai *Török Igazgatás* között? — az *Arany-Bulla*; 's a' Német Birodalomnak mostani állapota között? Mitsoda hasonlatosságot lehet találni, a' *Szálíka Törvény*; és az Igazgatásnak azon formája között, melly volt, a' Revolúzió előtt Fr. Országban. Még az *Amériikai-Konstitúzióról* se' lehet mondani, hogy az, egész erejében meg hagyott volna, az egyesült *Amériikai Státusok* Igazgatása által. Minden ötödik esztendőben kellene változni a' Konstitúzió szerént, a' Kormányzók' Elölülőjének: *Washington* azonban, Örökös Elölülővé lett. Mind a' régi, mind az új História bizonyítja tehát, hogy a' Konstitúciókat, ritkán tekintik meg a' Népek; hanem, Kormányozóikra bízzák, hogy ezek gondoskodjanak minden zempillantásbann az ő boldogságokról. Az

Igazgatás' módja tehát az a' tárgy, a' mellyre kell minékünk minden kívánságinkat irányoznunk, 's fordítanunk egész figyelmetességünket. Meg vagynak a' Jákobínusok győzöttetve éről az Igazságról: nem is kívánnak ők olly Igazgatást, melly, vissza tartóztatná az ő vérengző dühösségeket, hanem az 1793-dik esztendőbéli Konstitútzsiót kiáltozzák, melly, minden vétkeknek és minden rendetlenségeknek győzedelmét meg-újítaná leg ottan mi közöttünk.

Párisból Ápril. 6 dikánn: — „A' Nemzeti gyűlésnek 4 dik Áprilisi Ülésében, közönségesen kívánta *Bourdon de l' Oise*, *Cambontól*, hogy lépne ki, a' Közönségeskintstárra ügyelő Deputátzióból: mivel nints többé bizodalma hozzá a' Közönségnek. Maga *Cambon*, károsnak ítélte azt, a' Közönséges-Társaságra nézve, ha le-venné ő most, gondviselő kezeit a' Kintstárról: de a' Nemzeti gyűlés másképpen ítelt: azért, tsak le-kelle tenni *Cambonnak* a' Kintstárnokságot. — Más nap, még nagyobb kedvetlenség is érte *Cambont*: mert a' Közbátorságra ügyelő Deputátziónak javaslásából, el-záraték árestomba: és ugyan e' leve sorsa, nyóltz hozzája hasonló Kollégáinak is, kiknek neveik: *Bayle Mózes*; *Thuriot*; *Verfzáliai Lecointre*; *Crassoux*; *Sarthei Levasseur*; *Maignet*; *Granet*; *Hentz*. — Ezek, mind *Robespierri*sták

voltak: tehát, hogy zenebonát ne támasztassanak többé; azért záratta el őket a' N. Gyűlés. Rendelések tétettek, hogy *Amiens* és *Rouen* Városokban is, el-fogattassanak mind azok, kik, éppen abban az időben, mellyben a' *Párisi* zenebona vala, lármát indítottak a' nevezett Városokban.

(*Amiens*, *Ambianum*, 30 óránnyi járó föld-re fekszik *Páris*-tól, Észak felé; *Rouen*, *Rothomagus* pedig 23 óránnyira, Észak és Napnyugot között.)

Továbbá azt is végezte tegnap a' N. Gyűlés; hogy mind azok, kik, a' *Robespierre*' hatalmaskodása alatt ellenék hoztatott ítéleteknek sullyát érzik: bé-adhatják kéréseiket három Hónapok alatt, az említett Ítéleteknek semmivévaló-tétele éránt. — A' *Brüsszel*ben lévő Nemzet-gyűlési Kommisszáriusok, félbe-szakasztatták *Belgyiomban* az ollyatén Jószágoknak eladását, mellyeknek Tulajdonossai nem lévén jelen, úgy tartatnak mint Ki-költöztek.

Elegyes Tudósítások.

A' *Toskánai* Nagyhertzegnek, küönös Deputátziók által köszönték-meg a' *Livornói* Kalmárok és Zsidók: hogy Békességet kötött a' *Frantzia* Nemzettel.

Portugalliának is sok rendkívülvaló költségei vagynak a' mostani környűállások szerént: minekokáért két *Lisbanai* Kereskedő házak. — *Peszoa* és *Ferreira* nevezetűek — száznegyven millió *Reist* adtak költsön a' Közönséges Kintstárba. *Peszoa*, 120 milliót, száztól négy interesre;

Ferreira pedig húsz milliót, minden interes nélkül.

(Ezer Reís egy tallért teszen.)

A' *Varsói* Orosz Követség, parantsolatot veti, hogy térjen vissza *Péttersburg*-ba. — A' *Lengyel* Koronának, 's Ország-nak fundamentomos és titkos Írásait, nemelly *Törvényfzeki Aktákon* kívül, magához szállíttatta az *Orosz* Tsászárné. — A' külső Hatalmasságok' Követjei között, következők tartózkodnak még *Varsó*-bann: *Pápai* Követ *Litta* Úr; *Angliai* Követ *Gardiner* Úr; *Frigyos* *Belgytomi* Biztos, *Báró Griesheim*; *Szaxóniai* Biztos, *Pasz* Úr. *Prussziai* Követség-Tanácsosok: *Tarrach's Böhlendorff* Urak; és *Svéd* Biztos *Caström* Úr, a' kinek nyilvánvaló parantsolatja vagyon az *Udvartól*, hogy ki ne mozdúlljon *Varsóból*. — *Kosciuszko*, meg-föllíttatván az *Orosz* Tsászárné' nevében, fel-fogadta betsületére, hogy meg nem szökik. Ezen tselekedete után, egész szabadsággal vagyon *Péttersburgban*: *Dzialynski* *Lengyel* Generális ellenben, ki, az utolsó *Revolutzió'* alkalmatosságával *Ukrájniában* fogatott-el; nem különben *Małowsky*, a' ki *Varsóból* vitetett el: *Szibériába* küldettek. — A' *Lengyel* Király' tartására hatszázezer *Rubel* rendeltetett. Lakása fog lenni — a' mint írják — *Varsó* és *Grodno* között a' *Bialystocki* Kastélyban, melly, a' *Húgától* véterett-meg szá-

mára; és nagyobbá 's fényesebbé készítetik.

Dániának Fő városában Koppenhágában, százezer mázsa rozst takarítottatott a' Király egy Tárházba, olly véggel, hogy a' melly Lakosok nem szerezhetnek-bé gabonát magoknak egész éltendőre: kis mértékekben is vehessenek rozst, az említett Tárházból.

Némelly más újj Rendelése a' Dániai Királynak.

A' jövő Septembernek első napjáig semminémű gabonát, úgy szintén kenyeret, tztvibakkot, és hüvelykes-veteményeket se' szabad ki vinni, a' *Dániai* Korona alá tartozó Birtokokból. — A' *Holstein*-ban lévő lovas és gyalog Regementek, nem különben két Huszár svadronok, melyek, *Jütland*bann vagynak, tartoznak 16-dik Aprilisig, mind vissza-hívni az Elbottsáttatjaikat, 's e' meg lévén, úgy elkészíteni magokat, hogy mihelyt parantsolatot vejéndenek: azonnal indulhassanak a' Szélekre. — A' Fegyveres hajókra szedődött Legénység, el nem szegődhetik Kereskedő-hajókra, hogy elég embere legyen a' Katona hajósseregnek. — A' *Koppenhágai* Őrizetből, hatszáz Legényt vesz magához a' Tengeri Sereg.

Az *Angliai* Ország-gyűlés' Második Táblájának jobb lábra való állításáról, olly Beszédet mondott *Fox* Úr Mártz. 24-di-

kén, melyet maga is meg-ditsért *Pitt* Minister: voksa kelvén mindazáltal *Fox* Ur' Fel-tétele, és *Pitt* Minister' ellenzése: ennek, 219 voksa lett; amannak pedig csak hatvanhárom.

Ama' nevezetes Íróról Báró *Knigge*-ről az a' hír, hogy ártalmas tudomány-terjesztésért, fogva vitetett *Brema* Városából, a' hol Oskola-Igazgató és Fő-Kapitány volt, *Stade* nevű Várba, melyet az *Angliai* Király bír, mint *Braunsváji* vagy *Hannoverai* Választó Hertzeg, kinek, némelly Birtokai és Jussai vagynak *Bremában* is, ámbár ez egyébaránt, Német Birodalmi Szabad Város.

Erdély Ország.

Áprilisnek első napján, véget érének munkálódásokban, a' Nemes Rendek. Más nap meg-jelene közöttök a' Királyi Kommisszárius Ur' szokott tzeremóniával, 's bútsút veve: melyet, a' Rendek' nevében szép válaszfal fogadott el Fő-Kormányozónk. Ekképpen vége leve az Ország' gyűlésének.

Magyar Ország.

Debretzenből Ápril. 12-dikénn: — „Nállunk a' Gazda-emberek, minden Szerdán és Szombaton, nem különben Kedden, a' Hétí-vásárban, minden jószágait adják, 's csak negyed rész árón is vesz-

tegetik, úgymint fejféjeiket, lánttzaikat, vállajaikat, nonbárjaikat 's a' t. — az Aszfonyok is párnajaikat, pap arjaikat, 's a' t. hogy búzara tehesenek szert. Minthogy lovaink, a' rossz teleles miatt, alkalmatlannok a' száraz malmok' vonására: ez okon magok a' szegény emberek, öten, hatan, össze állanak, úgy örölnék kenyérnek válót. Sőt némelly szemellyek, mind a' két nemből, házanként keresik az ilyen munkát, tsak hogy kenyeret kaphassanak érette. Annyi ellenben, a' sok koldús és kenyér' kérő is; hogy a' házaknál, egyik a' másikat fel-váltja; sőt egyik, a' másik előtt az ajtót bé zárja, hogy ama bé ne jöhessen, míg ő az alamisnát el-nem kapja: és sokan, nem a' régi mód szerént, darab vagy szelet, hanem tsak falat kenyeret kérnek. Most valóban, nem tsak ama' parantsolatot van alkalmatosságunk teljesíteni: *Adj hétnek 's nyóltznak is*; hanem adnunk kell 28-nak is. Munkást talált az ember, kivált a' múltt Hónapban, tsak étele' fizetéséért is. Talán a' meleg és esős napok, meg-fognak bennünket vigasztalni. “

(Fél-árkus Tóldalékkal.)

TÓLDALÉK

A' Magyar Hirmondónak, Április' 24-dik napján, 1795-ben költt árkusához.

Uránia a' Hazához.

Sokan alattomos Szánakozással nézték, mindjárt Munkánk' Fellállításának kezdetében intézetünknek jövőendő öszveomlását, és azt, mint bizonyost jövőendőlték. Fenyegerve mutatták a' *Mindenes Gyujtomények* ideje előtt letépett Afztagjait, a' Magyar Muzeumnak bekilintselt Ajtaját, a' Magyar Orféusnak megnémúlt Lantját; és. . Vakmerők Ti, így szóliak, egy gyenge *Leánykát* erefztetek útnak, és nem rettegtek? — —

Ha a' had' gyilkos mezeiről alig tér is meg egy kis Felekezettéli szállására, már más Tavaßzal feles Ifjú Sereg tódul arra a' vérpiatzra, a' mellyen a' Hartz' Izomorú Aldozatjainak *Maradványi* fekszenek. A' mellze lévő Világról ha a' számos evező sereg helyett, egy megritkúltt csoport verekedik vissza Hazájában, már egy más Vakmerők' Serege vitorlált duzzasztja, hogy azokat a' habokat barázdálja, mellyeken Társaiknak *Dózskái* a' Hajótörés után úszkálnak! Vakmerő bizony! és példán nem tanuló az Emberi Nemzet!

Minket is a' fennemlített példák, és hajótörést szenvedett Társaink' vezélyvallásai el nem rettentettek; a' Reményseg édes varásásával tsalogatott, hogy mi azoknál *szerentsébbek* leszünk. De kevélykedünk mi egy *olly* vakmerőségbe', a' melly tsak a' Hazában vetett *határozatlan Bizodalomból* eredett. Es — — vallyon *kelleténél többet* bíztunk e' mi a' Hazába??

P p

Örömünkre 's ditsőségünkre szolgálnak, Hazánknak minden Rendű és Karú Fiaitól, és legedemesebb Litteratoraitól hozzánk erefztett bátorító, serkengető, igyekezetünket javalló, és ditsérő *Íráaik*, és Jutalomúl vesszük tsak azt is, hogy némelly Olvasóinktól *Köszönetet* érdemleltünk, hogy olly válogatott, és a' Hazá' díszéből öfzvegyűjtött Olvasókkal ditselkedhetünk, a' kik arra a' vigasztaló tapasztalásra vezettek, hogy a' nemzeti Litteratura *Fő Rendeink* előtt nem kedvetlen, és hogy sokan olyanok is voltak Olvasóink között, a' kikiről kételkedés nélkül elmondhatjuk, hogy Urániánk *esmértetett* vagy *békéltetett* meg a' hazai Litteraturával.

Szembe tünő dolog az mindazáltal, hogy olly ékes és költséges kiadásra, mint a' melyet egéfsz igyekezettel Munkánkra ruháztunk, *nem elegendő* Számmal vóltanak Előfizetőink. Megbántanánk a' *Közép rendet*, a' mellyben olly sok Hazájáért és nemzeti' nyelvéért melegen verő szívet esmérünk, ha annak hidegségének, vagy még ki nem tsinorodott Izlésének tula donítanánk ezen *kevés számmal*. Inkább hiszük azt, hogy annak okát, abba kell keresnünk, mivel ki erefztett Jelentéseink, 's már ki jött Darabjaink nem eléggé terjesztettek, 's nem eléggé lettek esméretenessé.

Mindjárt eleintén meg ígértük, hogy az — Olvasó Hazá' bátorságaért, mi, ha szinte elsőben magokat jelentett Előfizetőinknél többen nem találhatnának is, még is saját költségeinken ezen elztendő folytát ki vesszük — és valóban nagyon is meg igazodott ígéretünk, mert azt valósággal saját költségünkön vittük és vesszük. A' Kollektor Urak az első fél elztendő folytáért nagy részént, és a' második fél elztendőért mindnyájan hátra vagynak. Ennek okát valamennyiben ott találjuk, hogy darab-

jaink az alkalmatosságok' nemlétele miatt későn juthattak elő - fizetőinkhez.

Ezen akadályok' meg előzésére, most, midőn a' negyedik, és az első elzúló folytának utolsó darabja, már munkában van, jó ideje korán akarunk hathatós módokat keresni; és mivel mi szavunknak eleget tettünk, a' jövő elzúló folytára — mellyet hogy ismét, és valóban súlyos károsításunkkal vigyünk, igasságtalanság nélkül senki sem kívánhattya — olly eszközöket gondolni, a' melyek ezen akadályainkat örökre elhárítsák.

Fő és leg sikeresebb módnak látszik az, ha még egyszer rövideden és világosan Munkáinknak tzeljét, foglalattyát és halznát a' mennyire tsak lehet esméretessé tesszük.

Urániankat különösen az Állzonymi nemnek ajánlottuk. Ezen kellemetes nemnek, erköltsi, és ízlésbéli gyarapodása nem meg vetni való dolog! A' jól nevelt anya, jó gyermekeket nevel. Az értelmes Feleség, nemesebb kedveltetésű, és sokkal kellemetesebb Feleség és — nem nyeresség e' az, ha azon fellyül még barátné is? — — A' jól formált háznak Állzonya, igazán a' háznak koronája; és egy okossan formált Leányka, nem szebb e' és betesebb e' erköltsi formáltatása által? Ezen nemnek egyenes következtései vannak az egész Hazára, és még a' jövő emberi nyomra is. Egy kevés figyelmetesség meg - győz a' felől mindent, hogy ennek szorgalmatos, vagy lágy meleg nevelésétől, 's tsinosodásától függ majd nem minden a' Köz Társaságban; sőt hozzá merjük azt is adni, hogy ezeknek helyes formálása tehesi jobba 's boldogabbá egész helyezettetésünket. —

A' Férjfiakat nem zártuk el munkánktól, és nem is felejtettük el abban; sőt nem hízelkedünk talán sokat magunknak, ha azt hi-

szük, hogy némellyeket abban nem éppen haszon, némellyeket nem egészen gyönyörűség nélkül olvashattak azok is.

Egy illy folytatott írásban, mint a' miénk, nem lehet a' tzelnek és annak Allattyának felforgatása nélkül, nagy és fontos Systemákat alkotni; a' ki tehát illyeket várt, az, Tzeljainkat nem esmérte; hanem leg inkább a' kedveltető és ez által haszna vehető el hintett igazságokat mint matériálékat, lehet, és akarunk csak közleni az Olvasó közönséggel. Elkerültünk, és el is kerülünk tehát minden mord és komor vagy farasztó Elmetöréseket, jó előre való megfontolásból; de hiszem nem kell annak mind mordnak lenni, a' mi hasznos! — Az idő, 's Hazának körülállásaihoz 's helyhezteséséhez, az Olvasó közönség' foghatóságához 's kedvéhez izabott, hasznos 's populáris igazságok leginkább fő 's derekasabb tzelünk. —

Ezen előre botsátott feltételekkel, így jegyeztük ki mindjárt kezdetén munkánknak annak Foglalattyát:

Erköltsi Tudomány: Rövid és könnyű Elmélkedések erköltsi Tárgyakról. Erköltsi levelek. Dramatizált Történetek nagy és szép Karakterek' ábrázolási. Nevelésről való tanítások is Történetek (Romanze) *Historia:* Élet' leírásai (Biographia) híres embereknek, 's Allzonyoknak a' régi 's' mostani időkből. Nagy Tettei nevezetes Allzonyoknak. Tulajdoni 's szertartási a' Nemzeteknek. *Természet' esmérete, és Históriaja:* Emlékezetes tünemények (Phaenomena) a' Természetben. Állatok', ritka Teremtmények leírása. Nagy és szép Jelenések a' Természetben. *Szép Mesterségek és Tudományok:* Elmélkedések az Izlés formálására. Apró versezetek. Epigrammák. Énekek. Ariák. Musikával. Mesék.

találó mesék (Ænigma.) Kies kerti tájékok' és természeti szép vidékek festései. Remekeknek, mint Allóképek', (Statua) Irott-képek' emlékezet oszlopok', Sírhalimok', Épületek, 's a' t. Rajzolatok. Viseletek, ruházatok a' hajdani 's mostani világból, 's idegen Országokból, 's Hazánkból. Házi Elszközök' formája. Külföldi és hazai Játék színek. Nevezetes Teátrumi Jelenések. Új darabok. *Gazdálkodás és kézi Művek*: Mind kettőből Oktatások és új találmányok. Apró házi Mesterségek, és Orvosságok.

Elegyes Dolgok: Anekdóták. Elmés mondasok. Ujságok. Hír adások: —

Mennyiben tettünk eleget fogadásunknak, és mennyibe tettünk eleget az erántunk való várakozásnak, az eránt sok érdemes Hazafiaknak meg elégedések minket meg nyugtat; Munkáink pedig a' meg ítézésre közönségesen kiéve vagynak. Mindennek tettzeni nem is lehetett, nem is akartunk, mert Lehetetlenségekre nem vágyódtunk!

Nem tudjuk el hitetni magunkkal, hogy ezen fő Tudományokban közlött esméretek, nyomos foganatuk ne legyenek; és meg sértese volna az a' Hazának, ha azongyanúval illetnénk, hogy ezen gyökeres Tudományoknak betség nem érzi. — Félénkség volna pedig a' mi részünkről, ha, midőn annyi fő és nagy Hazánk' Fiai és Leányai törekedéseinket jóvá hagyásokra méltóztatták, azon törödnénk, hogy azok ezután is a' Hazától nem örömost fogadtatnak el.

Mivel a' hazai nyelv, és leg inkább a' hazai Tudományoknak Pallérozása a' Köz igazgatásba egyenesen belé tartozik, kit kérhetnénk nagyobb Jussal mint a' Tekintetes Megyék' Főísztviseleket, hogy ezen intézetünket

Köz gyűléseikben tegyék esméretessé, és az által terjesszék szép és valóban díszeskedni kezdett Anya nyelkünk' szeretetét, és a' szép Tudományok' előmenetelét hűségekre bízott Megyékben.

Ugy véljük hogy végét szakasztjuk minden zavarodásnak, ezen itt számszerént feljegyzett rendeléseink által.

1. Mivel a' késő 's rendetlen széllyel küldés fő oka vólt Munkánk hátramaradásának, tehát ennekutánna azt a' postán igyekeztünk, szinte úgy mint eddig rósafzin borétékba bé kötve, kezeikhez szolgálatni fertály esztendőnként Olvasóinknak.

2. Minden fertály esztendőben egy kötet valamint ez ideig, és így esztendőn által négy kötet, fog ki adódni, és azonnal kezekhez küldtetetni Olvasóinknak.

3. Hogy a' Köteteknek igen vastag, és az által egy kevésbé otrombátska formája meg változtattasson, az árkusoknak száma meg kevesítetik ugyan, de a' betűknek szorosabb öfzverakása, és ha szükség lészén, azoknak kisebb formája által, és ezen kívül kevesebb ürességek és hézakok által a' Matériának nagysága helyre fog hozattatni, úgy hogy ezután tizenennygy árkuson ugyan annyit fognak olvashatni Olvasóink mint az eddig való kötetekben.

4. Melly kevésbé kapdosunk mi magunk Hafznán, eléggé meg bizonyítjuk, úgy véljük, az által, ha az eddig vólt esztendei fizetést melly hat for. vólt, a' postáért tsak eggyel szaporítottuk, és itt is a' több költséget magunkra vállaljuk.

5. Mivel Szerentséltetni magunkat többé nem akarjuk, tehát önnön bátorságunk végét, illy forma' módot állítottunk. Jövő Juniusnak első napjáig, a' mikoron ezen esztendő'

folyta bé fog záródni, a' *Tsászári Királyi Posta* hivatalhoz, azok a' kiknek Munkánk' meg szerzéséhez kedvek vagyon, Neveiket, Tzimjekkel, Lakhelyekkel és a' leg. közelebb való Posta hellyel együtt, küldjék bé; és eddig csak tsupa Subscriptió által a' pénznek be küldése nélkül. Ezen fellyül irással: *A' Tsászári Királyi Pesti Posta hivatalhoz. Uránia felől, Pesten, vagy An das löb. kais. könig. Postamt zu Pest. Wegen Uránia.* — Oka ezen rendelésünknek az, hogy fel vetvén költségeinket azokat csak 289 előfizető Urak téríthetik meg, és ha ennyi subscribenseink nem találkoznának, kárunk nélkül azt nem folytathatjuk. E' szerént az eddig magokat be jelentő subscribens Uraknak Izáma fogja meg határozni annak folytatását, a' melly szám ha be nem telne, le tesszük pennánkat sajnálkodva, 's azt az érdemes közönségnek köz Újság' levelek által fogjuk tudtára adni.

6. Első Junius után az egész esztendőnek arra, az az, hét for. fog bé küldettetni, a' fenn ki mutatott Adresse alatt, mellyet a' leg. közelebb való postán le fizethetnek Olvasóink, és a' posta' Mester Urak, mivel ezen pénznek egy része a' Felsőzes Aerariumba foly, nem fognak sem elvevésében, sem be küldésében semmi akadályt tenni. Ezen előfizetés Junius után el múlhatatlan! Mert mivel mi egyenessen csak a' Ts. Kir. posta hivattal vagyunk számvetésbe, a' mellynek a' nyomtatványok öszveséggel által adatnak, annak, a' ki ezt előre be nem küldené, a' nyomtatványok, a' számvetésbe való zavar' el kerülésére nézve, nem küldetnének kezéhez.

7. A' papirost, és külső formáját, 's ékeségét a' Könyvnek nem csak még tartani, sőt szépíteni igyekezőnk. A' rézmetszések, nem

tsak, ha lehetséges lesz, több számmal, de szebbek, és tökéletesebbek is lesznek, mivel azon esetre ha a' jövő elztendő' folyta el indal, azon nevezetes *Bétsi Rézmetlőző Mansfeld* Úr; a' kivel már azon esetre az alku meg is vagyon állítva, fogja készíteni.

8. A' Hazát illető gyűjteményeink, sok egygyütt 's közösen munkáló Jóakaróink, 's Társaink által már szépen összevegyültek, és annak a' már Munkában lévő utolsó kötetben próbáját is fogjuk adni.

9. Azon Uraknak, a' kik ezen elztendő folytát magoknak még meg nem szereztek, ha a' jövő elztendő folytára magokat jelentik, hogy ezen részben is kedveskedjünk, és a' Munkának tökéletes meg szerzését könnyítsük, — de csak egyedül ezeknek! — öt forintért fog az egész elztendő folyta adódni.

10. Utóljára kéretnek az eddig volt előfizető Urak 's Affzonyságok, hogy most a' harmadik kötetnek kezekhez vételekor, a' második fél elztendő' árát Titt. Collector Urainknak le tegyék. És a' kik még az első fél elztendőért is hátra vagynak, az egész elztendőt meg fizetni méltóztassanak. Egyébaránt hogy sok fáradságos levelezésektől meg menekedjünk, szabad kinek kinek, — tilztán és azon valóságában mint azt vette — az első köteteket, collector Urainknál le tenni, és a' második fél elztendőtől el állani, de hogy nyomtatványaink nagy kárunkal meg ne tsonkitaflanak a' ki azt nem akarná, a' mas felét is el vitetni, és meg fizetni kérettetik.

Az Uránia Kiadói.